No 1918

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franko door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

MAANDAG, 13 AUGUSTUS.

Uithoofde van het feest van MARIA HEMELVAART, zal de *Tijd* Maandag avond niet verschijnen.

AMSTERDAM, 13 Augustus.

Gisteren heeft de Tweede Kamer de beraadslaging geopend over de verdrukkingswet. De diskussie over dit gedrocht van willekeur werd voorafgegaan door eene woordenwisseling, welke niet van belang ontbloot was.

Hunne Hoogwaardigheden de Aartsbisschop en de Bisschoppen van ons land hebben zich bij adres gewend tot de Tweede Kamer, met eene verklaring hunner gewigtige bezwaren tegen het aanhangig, de godsdienstvrijheid doodend wetsontwerp. Over dat belangrijk adres onzer hoog vereerde Kerkvoogden werd gisteren verslag uitgebragt. Toen de kommissie van rapporteurs voorstelde het adres op de griffie ter inzage der leden neder te leggen, meende de heer van Lijnden, dat voorstel slechts onder de reserve te kunnen beamen, dat het deponeeren ter griffie geene erkenning der Bisschoppen zou beteekenen. De Bisschoppen-vrees, al ontkent de heer van Lijnden nadrukkelijk dat hij die bezit, moet al zeer groot zijn, om iemand met zulk eene reserve voor den dag te doen komen. De heer Storm heeft teregt gevraagd, waarom de Bisschoppen niet hunne hoedanigheid zouden mogen doen kennen? Zij zijn Bisschoppen, zegt de heer Storm: zij zijn dat niet slechts volgens de kerkelijke wet, zij zijn dat zelfs ten gevolge van het staatsregt, dat den Paus vrij laat Bisschoppen te benoemen. De heer Luyben voegde nog daar bij, dat het woord Bisschop een schrikbeeld schijnt voor den heer van Lijnden. Hij ziet niet op welken grond, dewijl de Bisschoppen geene staatsbeambten, maar bedienaren der godsdienst zijn, wettig door de Kerk aangesteld, waarbij geene erkenning der Kamer te pas komt. Ten slotte, om een eind te maken aan de woordenwisseling bemerkte de heer Meeussen, dat de heer van Lijnden geen voorstel had gedaan, maar slechts eene persoonlijke reserve had gemaakt, die geheel overbodig was, terwijl de Bisschoppen de erkenning der Kamer niet behoeven, en de Kamer niet bevoegd was om eene erkenning te geven. Zulks werd toegegeven door den heer de Kempenaer. En toch beweerde hij, dat de reserve niet overbodig was; omdat — let wel, want het is een fameuze — omdat de hoedanigheid van Bisschop nog het onderwerp der beraadslagingen bij de uitvoerende magt uitmaakt. Zou de heer de Kempenaer ook van meening zijn, dat het gouvernement magt en bevoegdheid bezit, om aan onze Kerkvoogden de hoedanigheid van Bisschop te ontnemen? En zouden daarom eenige leden der Kamer eene erkenning moeten onthouden, die zij niet kunnen geven en die, naar des sprekers eigen woorden, niet aanwezig is in het ter griffie nederleggen? O, die advokaten van de jongste beweging, wat eene logika spreekt uit hunne bezorgdheid! Nadat de heer van Lijnden behoorlijk exkuus had gevraagd, van tot deze diskussie aanleiding te hebben gegeven; na een kompliment aan den heer Luyben, die gemeend had, dat hij, heer van Lijnden, tot dusverre behoord had tot het verlichte deel der natie; na de verklaring dat hij steeds zijn best zou doen, om daartoe te blijven behooren, en als bewijs daarvan aanvoerde, dat hij geen vrees had voor Bisschoppen, werd deze beraadslaging gesloten en de konkluzie der kommissie van rapporteurs aangenomen.

Nu kwam de beruchte wet aan de beurt, die al aanstonds verdedigd werd door den heer van Deinse.

De heer van Deinse heeft in een langdradig en niet zeer ordelijk betoog, middelerwijl hij de noodzakelijkheid en grondwettigheid eener wet in het algemeen, en de geschiktheid der voordragt in het bijzonder wilde aantoonen, slechts het bewijs geleverd, dat de voordragt moet worden verworpen. Wij zullen den Spreker niet volgen in zijne argumentatie over de grondwettigheid der voordragt. Die is sinds lang in den *Tijd* en elders wederlegd. De noodzakelijkheid en de geschiktheid dezer voordragt behoeven slechts één woord tot toelichting. De heer van Deinse gaat uit van de stelling: dat het Protestantismus vrijheidlievend, het Katholicismus overheerschend is. Hij wenscht dus eene overheerschende Kerk van het vrijheidlievend Protestantismus; hij wil geene overheerschende Katholieke Kerk. Dat is het hoofddenkbeeld, dat bij zijne gansche argumentatie voorzit. Om dat hoofddenkbeeld ingang te doen vinden, wijst hij op Italië, Spanje, Portugal, waar de katholieke godsdienst Staatskerk is, en waar 's lands wetten op die Staatskerk zoo zijn gebouwd, dat zij een katholieken Staat uitmaken. Maar hij verzwijgt geheel en al de protestantsche Staatskerken, waar men veel erger dan in Italië, Spanje of Portugal de vrijheid van godsdienst weert. Hij spreekt van kerkering om der godsdienst wille in katholieke Staten, en wil die wel met den mantel van liefde bedekken; maar zwijgt wederom geheel van de kerkering en geweldadige uitzettingen om godsdienstige begrippen, die in het protestantsche Noorden plaats hebben. Met één woord, hij heeft zich een ideaal gemaakt, dat nergens dan in zijne verbeelding bestaat, dat de Katholieke Kerk vervolgziek is, en de protestantsche kerkgenootschappen verdraagzaam zijn: *daarom* moet er eene wet komen. Eene wet evenwel, die de Katholieke Kerk vrij laat, maar haar niettemin plaatst onder den magtigen druk van de protestantsche meerderheid. Zulk een betoog behoeft men niet te wederleggen; men kan het met een medelijdend schouderophalen voorbijgaan.

De heer van Voorst heeft zich kunnen bevredigen met de betuiging der regering, dat zij niet in staat is, om zonder eene nieuwe wet, uitvoering te geven aan het toezigt, haar bij de Grondwet voorgeschreven; en meent daarom, dat het onvoorzigtig zou zijn alle bepalingen dezer wet af te stemmen. Hij wenscht dus geene onvoorwaardelijke verwerping der voordragt, ofschoon zij hem in vele opzigten noch noodig, noch noodzakelijk voorkomt. Hij verlangt dien ten gevolge dat aan de wet ontnomen wordt al wat het kenmerk heeft eener *gelegenheidswet*, dewijl hij met Kemper van meening is, dat men zorg moet dragen om met gematigdheid en bezorgdheid, de dingen te besturen, *die niet kunnen worden belet.* Daaronder rekent hij de organizatie der R. K. Kerk. Hij komt alzoo tot deze slotsom: hij neemt de omstandigheden, waaronder wij verkeeren, als een *fait accompli* aan en hij acht het niet raadzaam, maar geheel doelloos, te treden in rekriminatiën tegen personen en zaken, omdat daardoor het gebeurde niet ongebeurd kan worden gemaakt. — Er is veel in de redevoering van dezen Spreker, dat wij zouden moeten bestrijden. Hij neemt b. v. aan, dat de voordragt niets bevat, dat met de Grondwet strijdig is; dat de regering zonder speciale wet op het stuk, niet bij magte is toezigt te houden en te waken. 't Zijn stellingen, die de Spreker gemeend heeft, dat geen bewijs behoefden, alhoewel het hem toch niet onbekend kan zijn, dat zij met grondige redeneringen zijn wederlegd. Wij verklaren ons dat niet. Ook vinden wij in de redevoering niet bepaaldelijk aangegeven, wat hij in de voordragt wenscht te zien verdwijnen. Dit zal eerst later bij de beraadslaging over de artikelen blijken. Intusschen mogen wij niet onopgemerkt laten, dat de redevoering door gematigdheid en billijkheid zeer afstak bij die van den heer Deinse, die als lid der Kamer veeleer sprak als een bevooroordeeld diaken der gereformeerde kerk, dan als verlicht wetgever van het gansche Nederlandsche volk.

De heer Meeussen betreurt den aanvang der diskussien om twee redenen; 1°. om de afwezigheid van den minister voor de Zaken der R. K. Eeredienst, wiens tegenwoordigheid, blijkens de overtuiging van den heer van Hall zelven, noodig is om botsingen te voorkomen; 2° omdat de onderhandelingen, met Rome aangeknoopt, niet zijn ten einde geloopen, dewijl die onderhandelingen welligt deze wet onnoodig zouden maken voor die haar begeeren. Nu echter de diskussien desniettegenstaande zijn aangevangen, onderzoekt de spreker: 1°. of de gebeurtenissen van het voorjaar deze wetsvoordragt wettigen; 2°. of de noodzakelijkheid der wet voortvloeit uit de wet van *Germinal.* Dit tweede punt achten wij onnoodig, na al het geleverde in de pers en ook in onze kolommen, op nieuw te bespreken. Wij bepalen ons derhalve, tot het eerste, dat de heer Meeussen met talent en gematigde bewoordingen heeft uiteen gezet. De veelbelovende spreker toont aan, dat de voordragt zijn oorsprong te danken heeft alleen aan de April-agitatie. Het verwondert hem niet, dat een deel der protestantsche bevolking, tengevolge van hare vooroordeelen, geschokt is geworden door de invoering der katholieke hierarchie. Had dat deel der bevolking lucht gegeven aan haar gevoel binnen de muren harer tempels, hij zou niets te zeggen hebben. Maar het is verder gegaan. Men heeft het kerkelijk gebied verlaten om bondgenooten te zoeken buiten de kerk, bij de wereldlijke magt. Dat was eene eerste schrede op eene verkeerde baan. Het nieuwe ministerie heeft dien weg niet vermeden, maar is daarop voorgegaan. Hij acht zulks gevaarlijk, omdat de staat zich niet kan of mag stellen als partij voor deze of gene gezindheid. Met der daad, dat is een waar en beteekenend woord van den heer Meeussen. Wat toch heeft het ministerie van Hall anders gedaan sinds zijne optreding, dan dat het zich partij heeft gesteld voor de protestantsche vooroordeelen tegen het grondwettig regt der Katholieken? Die blaam kleeft op al zijne daden, en zal het in der eeuwigheid niet uitwisschen. Het kwaad, daardoor berokkend, is niet te berekenen. Daaraan is de tweespalt toe te schrijven, die met elken dag toeneemt en vroeg of laat moet uitloopen ten schade, zoo niet ten ondergang van het vaderland. Een huis dat in zich zelven verdeeld is moet vergaan, zegt de eeuwige waarheid. — Zeer te regt merkt de talentvolle vertegenwoordiger uit Bergen op Zoom aan, dat door dien misslag de regering den eersten stap heeft gedaan tot omkeering van de uitvoering en begrippen onzer staatsinstellingen. Hij vraagt: waarom is de wet voorgesteld? Om de invoering der bisschoppelijke hierarchie. Maar is daardoor dan eenig regt van eenig kerkgenootschap geschonden? Is de vrijheid van eenig kerkgenootschap daardoor aangerand? Neen, zegt spreker, en daaruit vloeit dan ook voort, dat er geene wet noodig was. Men heeft echter gezegd, dat er eene wet gevorderd wordt, om de strekking van het R. K. kerkgenootschap tegen te gaan. Hij ontkent dit bepaald, maar hij zal thans over die beweerde rigting in geene ontwikkeling treden. Hij zal niet aanvangen daarover te spreken, doch vindt men het goed later het bewijs te leveren, dat die rigting zou bestaan, en wel door het opsporen van hetgeen gebeurd mogt zijn, dat verkeerd is, dan is het hem wel. Meent men, dat men hier brandstoffen moet nederleggen; meent men, dat er niet genoeg zaden van tweedragt zijn gestrooid; hij zal zich ook op dat terrein verdedigen, als hij daarop wordt aangevallen. Maar hij vindt het juist een ongelukkig, een verkeerd standpunt, waarop een wetgever zich plaatst, als deze wil zorgen, dat de rigting van een kerkgenootschap niet gevaarlijk wordt. Hoe zal de wetgever die taak vervullen, zonder te treden in eene beoordeeling van de inwendige aangelegenheden der kerk zelve? Wordt dan eene regering niet dienstbaar gemaakt aan kerkelijke inzigten, gedrongen door andere gezindheden, geïnfluenceerd door godsdienstige meeningen? Hij betreurt het voor zijn land, dat men dien weg heeft gekozen. Op die wijs zal de taak van den wetgever nooit geëindigd zijn. Gesteld toch, dat het oogmerk gelukt, en dat deze wet tot stand komt om de rigting der R. K. Kerk tegen te gaan, dan zal men dezelfde taak in de protestantsche kerk te vervullen hebben, dan zal het eene deel wettelijke regeling en waarborgen verlangen tegen de regten van een ander gedeelte. Dat zal eindeloos zijn. — Inderdaad, de heer Meeussen heeft gelijk. Men kan met zulk een systeem van Grondwetsbedeeling ver komen en zeer zeker, zal op de eerste plaats daarmeê de godsdienstige vrijheid weldra geheel zijn opgeofferd aan de eischen van de tijdelijk bovendrijvende meerderheid. Maar waartoe is dan een Grondwet noodig, indien het niet is om de regten der minderheid tegen de overheersching der meerderheid te beveiligen? Waarom rust op de regering de pligt van bescherming, indien het niet is, om de zwakken tegen de sterkeren te steunen? En wat zien wij gebeuren? De Grondwet wordt geplooid naar de eischen der meerderheid tot verdrukking der minder-

heid, terwijl de regering de sterkeren tegen de zwakken in bescherming neemt.

De heer Hengst treedt in eene beschouwing van de geschiedenis der Grondwetsherziening, en toont, in verband daarmede, de ongrondwettigheid aan van het wetsvoorstel. De aanneming der wet achtte hij bovendien gevaarlijk voor de rust van het land; terwijl hij bovendien het zonder voorbeeld achtte, en als eene grievende miskenning van de R. K., dat men op het oogenblik dat zoodanige belangrijke wet werd behandeld, heeft kunnen goedvinden, den eenigen Katholiek, die in het kabinet aanwezig is, buiten 's lands te zenden.

De heer Donker kwam vervolgens aan de beurt met eene redevoering, die weinig om het lijf had. De wet was hem welkom, en de diskussie tijdig. Hij had geen grondwettig bezwaar. Verre van daar. Het overzigt dat hij van de artikelen van het VIde hoofdstuk der Grondwet leverde was furieus. Het systeem van interpretatie door hem gebezigd, is het niet minder. Het kwam hierop neer, dat alle vrijheden door de Grondwet in hoofdstuk VI gegeven, slechts bedwang beteekenen. Wij hebben tegen zulke argumentatie niets te zeggen, dan dat wij met zulk eene Grondwetsverklaring, de Grondwet goed konden missen en de ingezetenen prijs laten aan het despotismus, dat zich in Nederland geldend zou weten te maken.

De heer de Man, de laatste spreker van gisteren, leverde een krachtig betoog tegen de wet, die hij zou af stemmen, omdat zij met de Grondwet in strijd was. Ook hij had zich bij de invoering der katholieke kerkregeling geschokt gevoeld; maar hij meende, dat hij aan dat geschokt gevoel in deze zaak geen gehoor mogt geven, dewijl hij als wetgever en als vertegenwoordiger alles moest ter zijde stellen, wat partijdigen invloed op zijne beoordeeling moest uitoefenen. Hij had slechts de voordragt aan de Grondwet te toetsen. En als hij dit deed, dan had hij te erkennen, dat men hier eene *eerste schrede* waagde op een terrein van preventieve wetgeving, waarvan het einde niet was te voorzien.

Nu moge in het gewijzigde ontwerp de scherpe uitdrukkingen van het oorspronkelijke zijn verzacht geworden: het hoofddenkbeeld was hetzelfde gebleven. Noch art. 1 was weggenomen, noch iets veranderd ten aanzien van de terugwerkende kracht van art. 6 (oud).

De grenzen die gesteld zijn, waren onbeperkt en onbestemd; zij schenen alleen af te hangen van den loop der gebeurtenissen, die telkenmale nieuwe preventieve wetten konden in het leven doen roepen.

De spr. vond de wet volkomen en in allen deele in strijd met *de letter* der Grondwet, en met den geest en de strekking in welke zij was vastgesteld. Dit aan te toonen achtte hij bijkans overbodig, want ieder moest er levendig van zijn overtuigd. Hij zou daardoor slechts herhalen, hetgeen gedurende weken en maanden in deze zaal en daar buiten was gezegd geworden.

Uit den geest en de letter der Grondwet meende de spr., alzoo te hebben aangetoond: 1°. dat de Grondwet alleen repressieve maatregelen kent; en 2°. dat, bijaldien men zich slechts aan de *letter* wilde houden, evenmin aanleiding voor eene wet kon gevonden worden.

De spr. eindigde met eene algemeene beschouwing. Men wilde het doen voorkomen, alsof hij en zij die met hem eenstemmig denken, waren voor eene onbepaalde vrijheid. Dit verwijt was even overdreven als het overdreven zou zijn, indien hij de tegenpartij verweet, dat zij niets anders zou beoogen, dan alle vrijheid in ketenen te slaan. Hij en de zijnen verlangen krachtige waarborgen voor de orde en rust, maar duidelijk en streng omschreven. Hij en de zijnen verlangen, dat streng gezorgd en gewaakt werd, dat men op de regten der maatschappij geen inbreuk kon maken; en daartoe haalde hij eenige voorbeelden aan. Indien men zoodanige wet voordroeg, hij zou er gaarne zijne stem aan geven; maar hij kon die niet verleenen aan eene willekeurige, onbegrensde, de vrijheid doodende wet, evenzeer strijdende met de letter als met den geest der door hem plegtig bezworen Grondwet.

Na deze krachtige en kordaat beredeneerde redevoering van den heer de Man, is de zitting tot heden morgen verdaagd.

De *Grondwet* van heden geeft een brief van den heer van Zuylen van Nyevelt aan den heer Borrel van Hogelanden, president der Tweede Kamer, te lezen, waarin de vorige minister van Buitenlandsche Zaken verklaart:

»dat de *volledige* overlegging der briefwisseling tijdens zijn bestuur, tusschen Z. M. gezant en hem gevoerd, zou kunnen aantoonen;

»dat omtrent de voorgenomen organisatie het strengste geheim te Rome, tot het laatste oogenblik, is bewaard;

»dat hem door den gezant omtrent deze zaak niets is medegedeeld, dan hetgeen hij, nu en dan, bij wijze van gerucht of langs zijdelingsche wegen te weten kwam;

»dat hem evenmin door den Pauselijken Internuntius te 's Hage eenige mededeeling is gedaan, hetwelk onder anderen blijken kan uit de verpligting, waarin ik mij heb bevonden, berigten, te Rome ontvangen, omtrent gesprekken, die niet zouden zijn gevoerd geweest, te logenstraffen."

Wij hopen maar dat bij de behandeling der verdrukkingswet geen lid der Kamer zich zal laten misleiden, door de toelichting, door de zinsverklaringen of de uitleggingen des heeren van Hall.

De heer van Hall verkondigt als zijne leer, dat eene memorie van toelichting niets te beduiden heeft en bij de voordragt van een wetsontwerp veilig kan achterblijven. Hij houdt vol, dat niets te beduiden heeft al wat in de kamer *vóór*, onder en bij de Grondwetsherziening van 1848 gezegd is; dat evenmin iets te beduiden hebben de regeringsverklaringen, toen gegeven; ja, dat al wat het gouvernement gezegd, verklaard en gedaan heeft tijdens het ministerie van 1°. November 1849 aan het bewind was, niets te beduiden heeft, wijl het te ver kan gegaan zijn.

De heer van Hall zelf waarschuwt dus een ieder, dat ook zijne verklaringen niets te beduiden hebben, en dat al wat hij ter opheldering en ter geruststelling omtrent de letter den geest en de strekking van zijn politiegewrocht in de Kamers zeggen mag, niets zal hebben te beduiden, niets, hoegenaamd niets, — immers zóó de verklaring niet gegeven wordt in den vorm van EEN GERATIFICEERD VERDRAG.

Die dus *dupe* wezen wil, wijte het zich zelven.

In een der Nommers van den *Katholiek* worden de anti-popery pamfletten vergeleken met en het lot toegewenscht »van die pestwalmende waterplanten die een »onweersbui uit het moer van den geschokten vloed naar »boven stuwt, en die zoo lang de orkaan brult, op de »oppervlakte blijven voortdobberen, maar na het be»daren van den storm in denzelfden stroom wegzinken, »die ze had voortgebragt."

Een soortgelijke pestwalmende waterplant is op nieuw naar bovengeschoten en drijft voort op het door ministerieele handen steeds troebel gehouden water.

Op het zoo voortreffelijk geschrift van prof. Broere: *Een bezadigd woord aan mijne welgezinde protestantsche landgenooten*, is een soort van *antwoord* ingekomen. Althans een te Rotterdam verschenen drukwerk draagt dien titel.

Wij vinden ons niet in staat dat libel (1) te qualificeeren, doch om het in eens wat vorm en inhoud betreft, volledig te doen kennen, zal het genoeg wezen des schrijvers naam te noemen; hij is de bekende April-prediker van Delfshaven, en heet *Barger*.

Men herinnert zich, uit de citaten door prof. Broere met zooveel oordeel en zoo veel verschooning, zelfs aan de schot- en schandschriften der jongste protestantsche bewegings-literatuur ontleend, ook de *Fakkel*taal, waardoor dominé Bargers *leerrede*: »Opwekking tot den heiligen strijd"!! (2) zich zoo bij uitstek onderscheidt. Men vindt die taal in zijn antwoord terug.

Door de donkerte der schaduwen worden de effekten van het licht verhoogd. Hetzelfde vindt hier plaats. Zoo de waarde van des heeren Broere's geschrift nog door een van buiten aangebragt middel kon worden vermeerderd, het zou geschied wezen door dit *antwoord*, waarmede het klaarst bewijs wordt geleverd van de onmagt der tegenpartij, die niets voort te brengen weet dan een oorverdoovend ketelmuziek.

Is het *antwoord* van dominé Barger iets anders dan ketelmuziek, en levert de *pure sang* orthodoxe man niet de proef op de som, dat hij niet slechts in de theorie, maar ook in de praktijk onmagtig is iets goeds voort te brengen, overeenkomstig het stelsel van Calvijn?

Men hoort wel eens op de vischmarkt, hoe hevig de verkoopsters kunnen uitvallen bij een in hare schatting te laag bod; maar men zou niet verwachten, dat iemand die zich evangelieverkondiger noemt, zich in een dergelijk *genre* zou uitlaten, tegenover een, in de schatting van het welgezind publiek, zoo hoog geplaatsten man als de heer Broere.

Inderdaad, men moet den mensch beklagen, die door vooroordeelen en hartstogten zoo zeer is blind geteisterd, dat hij onvatbaar is voor de aanschouwing van het ware en goede, 'twelk prof. Broere zoo overvloedig heeft weten te leggen in zijn *bezadigd woord*; het gevoel moet wel versteend zijn, dat geen sympathie ontwaart voor het edel gemoed van Warmonds alom geachten en beminden leeraar. Dan het is zoo, de traditien van het farizeismus zijn niet verloren geraakt en dominé Barger verstaat zich zoo meesterlijk op hare toepassing, dat Kajafas hem gaarne eene plaats naast zich zou hebben ingeruimd.

Men vindt in de door dominé Barger gevulde bladzijden, waaraan hij den titel van *antwoord* heeft gegeven, niets nieuws, niets oorspronkelijks, niets dat van eenig nadenken of gemoedelijk bezwaar getuigt, zelfs van de duizendmaal herhaalde sophismen tegen de Katholieke Kerk, zooals Dr. Sthall die nog weet te gebruiken en niet behendig met een nieuw vernis te overdekken, wordt er niets aangevoerd. Het Fakkel-publiek, waarvoor dominé Barger de eer heeft te schrijven, vraagt ook niets van dat alles, en vergenoegt zich alleen met grofheden van de laagste soort. Dominé Barger, die zijn publiek begrijpt en tegelijk zijn eigen krachten kent, heeft zich dan ook beijverd met grofheden op grofheden te stapelen, en dat op een toon en op een trant, waarin dweepzucht en boosheid, gepaard aan de diepste en beklagelijkste onkunde, elkander om strijd den voorrang betwisten.

Maar in weerwil van dat alles zijn er toch aardige zetten, geestige wendingen en boertige uitvallen in het *antwoord*.

B. v., al heel in 't begin waar dominé Barger treurig is, omdat prof. Broere zich enkel op het gezond verstand beroept en niet gewaagt van een nog hooger gezag, dat er is »voor strijdende Christenen en christelijke godgeleerden". Dominé Barger bedoelt »het Woord van God", dat wij (volgens zijne naïve verzekering, als ware het eene ontdekking door hem pas gedaan) »in de Heilige Schriften van het Oude en Nieuwe Verbond bezitten". — Tartuffe had geen betere wending kunnen maken; de greep is meesterlijk. Dominé Barger heeft te regt gevoeld (het rundvee heeft ook zoo zijn voorgevoel van een zich verzamelend onweder) dat het minder gemakkelijk valt een loopje te nemen met het gezond verstand, dan met de H. S. Het gezond verstand toch, laat zich op den duur niet voor den gek houden; het is geen stom boek maar een levend element, door God in den mensch gelegd, en dat, hoe er ook mede gesold mag worden, zijne regten vroeg of laat herneemt; doch de H. S. (dominé Barger weet het bij ondervinding) is het handelbaarste boek der wereld dat nooit tegenspreekt, en dat men alles kan laten zeggen wat men wil. Is het nu vreemd dat dominé Barger, daar hij met het gezond verstand volstrekt niet teregt kan, gaarne met *zijn* wapen, met den Bijbel, altijd volgens zijne onfeilbare lezing, zou strijden, op de oude gebruikelijke manier, d. i. met een amalgama van teksten uit alle hoeken van den bijbel losgescheurd en rondgeslingerd met eene vaart, dat het geel en groen voor de oogen wordt? Die geen kogels kan bekomen schiet met ganzenhagel- of met spek.

(*Wegens plaatsgebrek 't slot in een volgend nummer.*)

---

(1) Le libelle n'a pour objet que la satisfaction de sa haine.

(2) Ook de oud-Turksche partij, die veel overeenkomst heeft met onze oud-gereformeerde dweepers, spreekt van een „heiligen strijd."

Men schrijft ons uit Maaswaal 10 Aug., dat op nieuw adressen worden geteekend en aan de Tweede Kamer verzonden in de gemeenten Druten, Afferden, Deest, [illegible], Leeuwen, Wamel, [illegible], Batenburg, Wijchen en meer andere.

Door de heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland is goedgekeurd, de door het gemeentebestuur van Druten gedane instelling eener nieuwe vrije jaarmarkt voor vee, enz. te Druten, op Donderdag *na* den 3 October, dus in dit jaar op den 6 dier maand invallende, waardoor echter geene verandering in het houden van de drie aldaar bestaande bloeijende markten is gemaakt.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Vrijdag, 12 Aug.

In deze zitting zijn ingekomen 102 adressen houdende aandrang op de aanneming of beschouwingen ten voordeele van de wet tot regeling van het toezigt op de kerkgenootschappen, en 7 verzoekschriften tegen hetzelfde wetsvoorstel.

De kommissie van rapporteurs voor het wetsontwerp betrekkelijk het bouwen, planten enz. binnen zekeren afstand van vestingen, heeft haar eindverslag ter tafel gebragt. De beraadslagingen over de bedoelde voordragt van wet zullen gehouden worden na afloop van die over het wetsontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen.

Alvorens het laatstgemelde wetsontwerp in behandeling wordt genomen heeft de kommissie voor de verzoekschriften verslag uitgebragt op onderscheidene adressen, die daarop betrekking hebben, als op:

1°. een adres van de kiezersvereeniging Vrijheid, Openbaarheid, Orde, gevestigd te 's Hertogenbosch, en een adres van den gemeenteraad van Schinne;

2°. 398 adressen, houdende bezwaren tegen het wets-ontwerp, en

3°. 245 adressen ten voordeele van het wets-ontwerp.

De Kamer heeft zich vereenigd met de bij die rapporten genomen konklusien, strekkende om de adressen n°. 2 en 3 op de griffie neder te leggen, en omtrent die onder n°. 1 over te gaan tot de orde van den dag.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 11 Aug. Omtrent de Oostersche aangelegenheden is nog niets naders bekend geworden. Alleen weet men dat de krijgstoerustingen in de Ottomanische Staten nog altijd blijven voortduren. Voorts loopen er verschillende geruchten rond, omtrent een definitief gunstig antwoord van den Sultan, betreffende de voorslagen der Weener Konferentie.

ENGELAND.

LONDEN, 11 Aug. Het groote nieuws van het oogenblik is de revue van de in Spithead verzamelde vloot, door Koningin Victoria. Volgens opgave bestaat de daar vereenigde scheepsmagt uit 25 bodems, te zamen voorzien van 1776 stukken geschut en bemand met 10,133 zielen.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, 10 Aug. De generaal Changarnier, die zich reeds op weg naar Brussel bevond, om de feestelijkheden mede bij te wonen, ter gelegenheid van het huwelijk des hertogs van Brabant, schijnt van daar een wenk ontvangen te hebben, ten gevolge van welken hij naar deze plaats is teruggekeerd. Van hier begeeft hij zich naar Weilbach, waar hij langen tijd zal vertoeven.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 13 Augustus.

ONDERTROUWD (11 Aug.): H. A. Zweers met H. P. van Solt. - A. Streefkerk, wed. met H. W. Krook, wed. - J. J. van Duuren met Æ. C. van de Roemer.

BEVALLEN (10 Aug.): N. M. van der Boop, geb. Lammerse, Z. - H. F. de Bruyn, geb. Vos, Z. — (12 Aug.): M. P. C. Jacobs, geb. Rompelmans, D.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		12 AUG. 4½ u. gebl.	13 AUG. 4 u.		gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		63¾	63¾ a	63 13/16	
Dito Dito	3	76 11/16	76 11/16		
Dito Dito	4	95 9/16	95⅝		
O. I. Leening 1844	4				
Amortis. Syndic.	3½	94¼			
Handel-Maatschappij	4½	127			
Aand. Rijn-Spoorweg		104			
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien					
BELGIE, Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv		53	53		
FRANKRIJK, Obligatien	3				
SPANJE Nieuwe	1	23 7/16	23 7/16		
Dito	3	47 11/16			
Dito Binnenl. à 6/m		43 7/16	43 7/16		
Coup. Bewijzen		6⅝	6 9/16		
Amortisable Schuld		5⅜			
PORTUGAL te Londen	5				
Dito Dito	3	39 11/16	39⅝	39¾	
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	108⅜			
Dito Dito 1828 en 1829		108			
Cert. bij d°. 1831 en 1833					
Dito	4½	99⅞			
Dito bij *Hope*	4	94			
Dito bij *Stieglitz en C°.*		93 1/16			
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6	74¾			
Cert. van dito					
POLEN, Certifikaten	4	86½			
Dito Aand. à fl. 500					
Dito met Lot. à 300					
AMERIKA, Bank-Actiën					
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	83	82 3/16	82 13/16	
Dito 1852					
Dito 1847	2½	42¾	42¼	42¾	
Dito 1851	2½	42¾	42 11/16		
Dito 1849	5	95⅜	95¼	95½	95⅜
Ween. Bank bij *Goll en C°.*					
Dito	4				
Letter B	5	95⅜	95¼	95½	95⅜
Aand. met Loting fl. 500					
Nieuwe dito 250					
NEDERL. Cert. *Lam en Bouwer* 5 pCt.					
BRAZILIE te Londen 1824	5				
Dito Leening 1843	5				
PERU	4½	80½			
MEXICO Nieuwe	3	26⅛	23¼		
VENEZUELA à £ 100	3½				
GRENADA à £ 100	2	21⅜			
Dito Uitgestelde		[illegible]			
ECUADOR à £ 100					

Mexiko onbepaalde 26 1/16.

Handel noch variatie verdienen heden eenige vermelding.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers

Parijs	2/m.	*f* 56 3/16	Livorno	2/m.	*f* 39⅜
dito	zigt	» 56 9/16	Napels	»	» 81½
Bordeaux	2/m.	» 55¾	Petersburg	»	» 1.86
»	1/m.	» 56	Weenen	6/w.	» 32⅛
Madrid	3/m.	» 245	Augsburg	»	» 35⅜
Cadix	»	» 245	Frankfort	»	» 99
Sevilla	»	» 242	Hamburg	2/m.	» 35¼
Bilbao	»	» 243	»	zigt	» 35½
Lissabon	»	» 41½	Londen	2/m.	» 11,72½
Porto	»	» 41½	»	zigt	» 11,80
Genua	2/m.	» 46⅜	Rotterdam		» ⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 12 Aug. Belg. leen. 2½ pc. 56¼, 1840/1842 4½ pc. 98, 1848, —; Spanje 1—3 pc. 23; Binnenl. 3 pc. 43½; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 86⅜.

PARIJS, 12 Aug. Fransche 3 pCt. 80.30; 4½ pCt. 104.60; Spanje 3 pCt. Binnenl. 42¾; id. 1 pCt. 22⅞; Russen 4½ pCt. —; Met. 5 pCt. —.

LONDEN, 12 Aug. Cons. kont. 93 a —; op tijd 93 a —; Braz. 100 a 102; 1829/39 101 a 103; 1852 99½ a 100; Den. 3 pc. — a —; 5 pc. — a —; Ecuad. 5 a 5⅛; Gren. 21 a 21½; Uitgest. 8¾ a 9; Mexiko Nieuwe 26⅞ a —; Peru 4½ pc. N. 83 a 85; Uitgest. 57½ a 58½; Rusl. 1822 5 pc. 116¼ a 117¼; (N.) 4½ pc. 100¼ a 100¾; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 43 a —; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 23⅛ a —; 3 pc. 47¼ a 47¾; Coup. cert. 6 a 6½; Passive 5⅛ a 5⅜; Holl. 2½ pc. 64½ a —; id. 4 pc. 97½ a 98; Venez. — a —; Uitg. — a —; Wissel op Amsterdam *f* 11.90; Grieken 1824 — a —; 1825 —.

WEENEN, 12 Aug. Met. 5 pc. 94½; Bank-Aktien 1407; Wissel op Londen 10.41; Zilver 9⅜.

BERLIJN, 11 Aug. Schuldbr. 3½ pc. 93; Loten 143½; Rusl. Stiegl. 4 pc. 97¼; Pools. 4 pc. 90½; Loten fl. 500 92¼; Oost. Met. 5 pc. 87¾; Amsterdam zigt 142, id. 2/m. 141½.

HAMBURG, 11 Aug. Rusl. Cert. 104; Oostenrijk Met. 5 pc. 94¼; Spanje 1—3 pc. 22; Binnenl 3 pCt. 40⅝.

FRANKFORT, 12 Aug. Met. 5 pCt. 86½; W. Bank-Aktiën 1544; W. Loten fl. 250, 126; Spanje 1 pCt. 23½; id. 3 pCt. 43½; Badens. Loten —; Wissel op Weenen 109⅜.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 12 Augustus.

OVERZIGT DER WEEK.

KOFFIJ. In de laatste dagen dezer week heeft de markt een vaster aanzien bekomen, door vermeerderde voor consumtie en door ongunstige berigten over de oogst op *Java* en in *Brazilie*, waarvan echter de nadere berigten nog te gemoet gezien worden. Goed ord. *Java* op ceel is moeijelijk tot 30½ cs. te bekomen, terwijl de gisteren geveilde 2281 balen *Java* partikuliere aanvoer koulant nemers hebben gevonden tot 29 cs. voor ord. beslagen en 28 cs. voor zeer ordinair onzuiver. — *Brazil* met veel handel tot verhoogde prijzen; zeer ordinair 24½, 25 c. reel ordinair 25½ a 26 c. goed ordinair kleurig 26½ a 27 c. Tegen 23 dezer zijn wederom in veiling aangeslagen: 3373 balen *Java* partikulieaen aanvoer.

THEE. In de eergisteren te Rotterdam gehoudene veiling der lading *John Philips* was veel kooplust en hebben de goede soorten de volle taxatie opgebragt, terwijl men voor de fijne van 10 tot 20 cs. daarboven heeft besteed. De stemming blijft over het algemeen vrij gunstig voor dit artikel.

TABAK. Van Noord-Amerikaansche blijft *Marijland* nog altijd grif te plaatsen, en heeft men gisteren voor 200 vaten ordinaire en goed ordinaire kwaliteit, wederom vrij stijve prijzen besteed. — Andere soorten, zoo wel *Oost-* als *West-Indische* goed prijshoudend met meerder handel in de tweede hand.

SUIKER. *Ruwe.* Zeilende partijen *Java* vinden aanhoudend tot *f* ¼ a *f* 1 onder de middelprijzen der laatste veiling, nemers. — *Surinaamsch* tot eenige verhooging met veel kooplust. — *Geruffineerd voor uitvoer* zeer gevraagd en zoowel voor dadelijk als op levering niet dan tot verhoogde prijzen te bekomen. — *Crushed* NSR N°. 1 *f* 34½, N°. 2 *f* 32, N°. 3 *f* 31; BK N°. 1 *f* 31¼, N°. 2 *f* 30½ a *f* 30¾; BH N°. 1 *f* 30½, N°. 2 *f* 30; WZ *f* 3. — *Candij* wordt tot stijve prijzen van de markt genomen. — In *Consumtie* is sedert onze voorgaande prijsopgave geene veraneering te vermelden.

In veiling tegen 23 dezer 296 vaten Surinaamsch

SPECERIJEN. De prijzen der fijne soorten hebben in de eerste dagen dezer week eene reaktie ondergaan. Eenige ceelen *Foelie* zijn tot 215 cts., Prima *Notenmuskaat* tot 218 a 220 cts afgegeven. Gisteren en heden kon men wederom koulant bedingen voor *Foelij* CD 210 cts., *Notenmuskaat* N°. 1 225 cts., N°. 2 200 cts., N°. 3 148 cts., N°. 4 98 cts. — *Nagelen* stil, maar prijshoudend. — *Peper.* Sumatra tot 24 cts. met minder kooplust.

GEDROOGDE FRUITEN. *Krenten* en *Rozijnen* zeer goed prijshoudend met weinig handel.

RIJST. Zoowel gepeld als ongepeld minder begeerd.

POTASCH, zonder verandering. Petersburger Casan *f* 42¼ E. Toskaansche *f* 14¼ E.

DROGERIJEN. In deze week zijn in veiling verkocht 126 zakken en 2 vaten *Brasil-Gom Copal* van *f* 45 tot 51, alsmede 158 pakken O. I. *Gom Elastic* van *f* 39½ tot *f* 40¼ naar kwaliteit. — Verder in veiling tegen 17 dezer 125 vaatjes *Tapiocca*. — *Palmolij* bij gerijf tot *f* 22¼ te bekomen voor prima soort. — *Chinesche Kaneel* in matten 73 a 74 cs., in kisten 75 a 76 cs.

VERFWAREN. *Indigo*. Daarvoor heeft zich wederom eene vermeerderde vraag opgedaan en tot volle prijzen zijn 1 a k. *Java* voor den uitvoer verhandeld, waaronder twee partijen partikuliere aanvoer eerst onlangs gearriveerd. *Cochenille*. Met zeer weinig voorraad en prijzen zeer vast. *Verfhouten*. Geheel onveranderd, de handel in deze artikelen blijft onbeduidend. Van *Laguna Campêchehout* zijn 150 ton aangebragt, waarvan 50 ton tot *f* 5¼ eerste hand zijn verkocht en het restant nog zoo te koop blijft. *Hanst.* 400 vaten onlangs aangebragt, worden op *f* 3 gehouden, terwijl *f* 2¾ te vergeefs geboden is. *Terpentijnolie*. Met iets meer vraag, en detail houdt men op *f* 26¼, *f* 27, wat dan ook in tweede hand voor 25 a 30 vaten betaald is. *Divi Divi*. Niets in gepasseerd. *Quercitron*. *Baltimore* onveranderd en momentieel niet onder *f* 4¼ te koop. *Zwavel*. Blijft tot vorige prijzen te koop. *Lood*. Met wat meerdere geneigdheid bij de houders; om te realiseeren heeft men bij enkele honderd blokken tot *f* 12⅞ afgegeven en zou die bij partij a *f* 12¼ kunnen koopen. *Meekrap*. Voortdurend in eene goede positie met gestadige vraag.

STERKE DRANKEN. *Arak* met veel kooplust voor eerstehands partijen. — *Genever* 100 % eerste soort *f* 27, tweede soort *f* 25½. — *Moutwijn* 91 % *f* 21½ per Vat a kontant.

METALEN. *Banka Tin.* In afwachting der veiling op 18 dezer zonder belangrijken omzet. *Ruw Koper* met aanzienlijke toevoeren zeer flaauw.

VETWAREN. *Talk* en *Smeer* zeer stil met neiging tot achteruitgang. — *Traan* Berger met eenige aanvoeren en onbelangrijke handel. Men noteert bruin *f* 44, blank *f* 52; *Walvisch* en *Robben* *f* 38 E. — *Talkolij* *f* 33. *Patentolij* *f* 29¼ a kontant. — *Rondvisch* *f* 8½. *Ansjovisch*, nieuwe *f* 13, van 1851 *f* 12½, van 1850 *f* 11.

GRAANMARKT.

UTRECHT, 13 Aug. Tarwe *f* 10,25 a 10,50, dito nieuwe *f* 11,25 a 12,00; dito (raauw-arige) *f* 11,75 a 12,75; dito nieuwe *f* 12,50 a 13. — Rogge *f* 8,00 tot *f* 8,50; dito nieuwe *f* 8,50 a *f* 8,75; Garst *f* 4,80 a 5,50; Boekweit *f* 7,60 a 8.00; Haver *f* 3,50 tot *f* 4,60; Boter *f* 0,80 tot *f* 1, het Ned. ℔; L. Kaas *f* 26 tot *f* 30 de 100 Ned. ponden; Aardappelen *f* 2,40 a *f* 3,15, per Ned. mud.

SCHIEDAM, 12 Aug. Rogge. In het begin der week zijn nog eenige partijen tot de volgende hoogere prijzen afgedaan als: 144/2 ℔ Arensburg *f* 272; 145/2 ℔ Pernau *f* 269; 147/2 ℔ Libau *f* 260 6/w.; 140/2 ℔ Archangel *f* 209 1/m.; 145/2 ℔ Koersche *f* 256, *f* 258 6/w., *f* 260 3/m.; 141/2 ℔ jar. dito *f* 223, *f* 225 6/w., *f* 226 3/m.; later waren deze prijzen niet te bedingen.

Gerst. Hiervan kan in allen opzigte hetzelfde gemeld worden. Men noteerde: 131/2 ℔ Libau *f* 224 3/m.; 129/2 ℔ dito *f* 219 6/w.; 129/2 ℔ Koersche *f* 219 6/w.; 130/2, 131/2 ℔ Libau *f* 219, 221 5/w., *f* 221, 223 6/w., 224 3/m.

Moutwijn werd Zaturdag nog op *f* 24½ gehouden Maandag kon men reeds naar genoegen a *f* 23¾ Dingsdag a *f* 23 Woensdag a *f* 22½ en gisteren a *f* 21½ koopen, heden ging de markt op *f* 20½ terug, doch is het alzoo biedend gebleven.

Jenever *f* 25.00. — Amst. Proef *f* 26.50.

MIDDELBURG, 11 Aug. Tarwe, puike Zeeuwsche *f* 9,50, 9,75 a 10, mindere soorten *f* 8,50 a 9,25 naar deugd; puike jarige Walchersche (1852) voor den regen binnen *f* 11, puike dito *f* 10,40 a 10,60, gewone soorten *f* 9,50 a *f* 10,20, Nieuwe Walchers. puik en mooi *f* 10,75 en 11. — Rogge. Nieuwe, de beste *f* 7,75. — Gerst. Nieuwe *f* 6, jarige Winter *f* 6. — Erwten. Groene oude Walchersche *f* 8 en 8,25, Walchers. nieuwe *f* 9,75 tot *f* 10, groote dito *f* 10,25 a *f* 10,50. — Koolzaad, begin Beurs *f* 12,25, later *f* 12,50, enkeld *f* 12,60.

ANTWERPEN, 12 Augustus. *Koffij*. Heden verkocht ongeveer 3000 balen St. Domingo en 500 balen Brazil.

Graanmarkt. In rogge verkocht een partij Palatz *f* 7¼ Entr. 70 kilo.

Leder. De verkoop in den loop der week is 6,000 B.-A. droog en 400 Rio-Grande droog tot zeer goede prijzen.

Suiker. Ruwe. Verkocht 2100 zak Manilla; 119 kist blonde Havana; 108 kisten id. id., 669 kisten id. id., 145 kist. id., p. Uncas. en 190 kisten id. id. p. Europa.

Zwavel. Verkocht ongeveer 4000 kil. geraffineerd, Marseille.

LONDEN, 11 Augustus. *Suiker.* Verkocht 494 vaten Cuba, 30 a 32s 926 kisten Havana N°. 15/ 15½ a 25 s.

Koffij. Ceylon goede prijzen.

Thee. Congo ord. 11 d. ℔.

Talk. flaauwer. 51 s. 3 d. a 51 6 d.

LIVERPOOL; *Katoen.* Verkocht 6 a 7000 balen ferm.

BORDEAUX. 3/6 145 fr.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

HELVOET, 12 Aug. A. Bodeker, Luconia, Akijab.

UITGEZEILD:

TEXEL, 12 Aug. J. Vink, Voorwaarts, Triest.

HELVOET, 12 Aug. J. Klein, Kolonel Koopman, de Kaap de Goede Hoop, zijnde gesleept door de stoomboot Brouwershaven.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 19en Junij, op 7° 40' Z. Br., 32° 33' W. L. Elisabeth, Kapt. Jansen, v. Hamburg n. San Francisco. Den 3en Julij op 12° 40' N. Br., 22° 10' W. L. Witte Corneliszoon de With, Kapt. van Rossem, v. Londen n. Melbourne.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 13 Augustus in lading naar:

Keulen	H. C. Wilson, Coln N°. 20.
	N. Jasbender, Murat.
Mainz	G. Reichert, Mainz N°. 4.
Manheim	Ant. Grenshauer, Stad Manheim.
Duisburg	J. L. Arera, Ondine.
Dusseldorp & Neus	W. Lenkering, Niederrein N°. 12.
Heilbron	C. Buhler, Fortschrit
Urdingen & Ruhort	D. Jansen, Vrouw Maria.
Ludwighaven	Ant. Fritz, Christina.

MANNHEIM, 10 Aug. aangekomen:

W. Rippert, Carl van Rotteck, van Amsterdam, 10 dagen reis.

Rijnhoogte ARNHEM 12 Aug. 2 el 25 duim.
KEULEN 11 „ 10 vt. 3½ „

ADVERTENTIEN.

Kiezers Vereeniging
DE
GRONDWET.

Voor de verkiezing op Dingsdag 16 Augustus 1853, beveelt deze Vereeniging aan hare medekiezers aan:

Tot Leden voor de PROVINCIALE STATEN van NOORD-HOLLAND, de Heeren:

Mr. A. BRUGMANS.

Mr. H. A. VAN LENNEP,

in plaats van de Heeren

J. DE BOSCH KEMPER

en

M. DES AMORIE VAN DER HOEVEN,

en

Jhr. P. H. BICKER,

in plaats van den Heer

F. VAN DER OUDERMEULEN.

En tot Lid van den GEMEENTERAAD van AMSTERDAM, den Heer

P. KEER.

Namens het Bestuur,
W. C. VAN VOLLENHOVEN, *Onder-Voorz.*
(3168) R. DANIëL WOLTERBEEK, *Secretaris.*

De Vrijzinnige Kiezers-Vereeniging
TE AMSTERDAM

verzoekt de Kiezers op *Dingsdag* 16 *Augustus* 1853, hunne stem te geven:

Voor den GEMEENTERAAD (*wit stembriefje*) aan den Heer

W. F. HESHUYSEN.

Voor de PROVINCIALE STATEN van NOORD-HOLLAND (*rood stembriefje*) aan den Heer

C. L. LODER J. Mz.

en voor idem (*geel stembriefje*) aan de Heeren

Mr. W. J. C. VAN HASSELT en

P. A. O. VAN WAVEREN PANCRAS CLIFFORD.

Namens de Vereeniging,
29 Julij 1853. J. BRESTER Az., *Fung. Pres.*
(3174) J. HEEMSKERK Az., *Fung. Secr.*

"De **LONGTERING** is thans niet meer ongeneesbaar." Deze, voor menigen Lijder en zijne Betrekkingen zoo troostrijke woorden zijn van Dr. JULIUS LOBETHAL, Practiserend Arts in de Genees- en Verloskunde te Breslau, Lid van onderscheidene geleerde Genootschappen enz. Eene kleine Brochure, die daarover eene gemoedelijke voor een ieder verstaanbare Wetenschappelijke Verhandeling bevat, wordt in het **VERKOOPHUIS** en de bekende Depots voor 15 c. afgegeven. Dr. HORNER, Gasthuis Arts in Gyongyös, heeft in het Gasthuis Lobethal's Essence aan vele Lijders toegediend en geeft daarvan in eenige Tijdschriften een verslag, dat getrouw in dit Werkje overgenomen is. De voorteekenen der Ziekte, Zwaarte en Steken in de Borst, Heeschheid, Hoest, Pijn op de borst, Opgeven enz., worden daarin beschreven en gemakkelijk genezen. (3177)

Ik heb de eer mijne geachte Begunstigers en Stadgenooten te berigten, dat ik op heden mijne **R. C. BOEKHANDEL** en **BINDERIJ** geopend heb; eene spoedige en actieve uitvoering hunner geëerde orders zullen mij, hoop ik, het aan mij te schenken vertrouwen allezins waardig maken.

HH. Kath. Uitgevers worden ten vriendelijkste verzocht, alle het bij hen in den loop dezes jaars uitgekomene in commissie te zenden aan mijnen Correspondent den Heer BORLEFFS te Amsterdam, zullende ik mij beijveren [illegible] het te zenden, zoo mogelijk te plaatsen.
F. B. BANNING.
OLDENZAAL, 15 Augustus 1853. (3170)

(3150) Door den Boekhandelaar F. A. BEUKMAN, wordt met goed succes gedebiteerd en is alom verkrijgbaar gesteld:

Navolging der H. Maagd Maria
in groot 12°. Prijs . . . . f 0.90.

Bisschoppelijk Collegie en Kostschool
TE ROERMOND.

Het Collegie van Roermond, dat bij de komst der Paters Jezuiten, te dezer stede (1611) werd gesticht, wordt sedert October 1851 onder het toezigt van Monseigneur J. A. PAREDIS voortgezet, en heeft aan den onmiddelijken invloed zijner Doorluchtige Hoogwaardigheid en aan de toegenegenheid van velen, die de opvoeding der Jeugd behartigen, een' nieuwen bloei te danken.

Het onderwijzend personeel bestaat uit acht Professoren, R. C. Geestelijken.

De verschillende vakken van Onderwijs zijn: Het *Godsdienstig Onderrigt*, de *Latijnsche*, *Grieksche*, *Fransche*, *Nederlandsche*, *Hoogduitsche*, *Engelsche* en *Italiaansche talen;* de *Precepten van Poësis en Rhetorica;* de *Geschiedenis der Letterkunde;* de *Wiskunde*, de *Geschiedenis*, de *Aardrijkskunde;* de *Grieksche en Romeinsche Oudheden*, de *Fabelleer*, de *Natuurlijke Geschiedenis*, de *Natuurkunde*, het *Boekhouden*, de *Briefstijl*, de *Declamatie* enz.

In de *Muzijk*, *Schilder* en *Teekenkunst*, wordt slechts op verzoek en op kosten der Ouders onderrigt gegeven.

Een Instituut, waarin de Leerlingen tot Koophandel en andere betrekkingen van het burgerlijk leven opgeleid worden, is met het Collegie verbonden.

De Leerlingen, die in het Collegie willen opgenomen worden, moeten met een bewijs van goed gedrag voorzien zijn.

Het jaarlijksche Kostgeld bedraagt 175 Gld. en de Schoolgelden der Internen en Externen zijn bepaald op 25 Gld. per jaar.

Voor nadere inlichtingen wende men zich tot den Heer Directeur van het Collegie. (3140)

(3171) J. J. ARKESTEYN EN ZOON, te *'s Hertogenbosch*, geven in het licht en hebben aan hunne Correspondenten verzonden:

HET RIJK GODS OP AARDE,

van de Schepping der wereld tot op onzen tijd, in twee deelen, of Geschiedenis der Kerk *vóór* en *na* CHRISTUS. Ten gebruike bij het onderwijs in de Katholieke Godsdienstleer. Door Dr. KARL HAAS. Naar het Hoogduitsch. Met *Vermeerderingen.* Kerkel. goedgekeurd. Kl. 8 vo. 184 bladzijden. Prijs *f* 0,35.

Bij de algemeene [illegible] toch volledige KERKELIJKE GESCHIEDENIS, geschikt om bij het godsdienstig onderwijs als handleiding te kunnen worden gebruikt, lijdt het geen twijfel of de uitgave van dit stukje zal als een gelukkig verschijnsel worden beschouwd. De geleerde Schrijver, wiens levensschets in het Voorwoord des Vertalers wordt aangetroffen, vroeger een gemoedelijk en wèl onderwezen Protestant, trad, na tien lange jaren van navorsching en zelfbeproeving, in 1844, tot den schoot der Katholieke Kerk terug. Warm en overtuigend katholiek is zijne voordragt; terwijl de leemten, die voor de Nederlandsche Katholieke jeugd in zijn werk bestonden, op eene volledige wijze, door den in dat vak zoo zeer beproefden Vertaler zijn aangevuld. Dat het den uitgevers niet om vuig eigenbelang te doen is, bewijst de voorbeeldelooze lage prijsbepaling, voor een zeer net uitgevoerd stukje van 184 bladzijden compressen druk; terwijl Heeren Geestelijken, die een getal van ten minste 25 exemplaren voor rekening gelieven te bestellen, nog meerdere voordeelen kunnen genieten.

Ook hebben voornoemde Uitgevers alom verkrygbaar gesteld:

SCHMIT (H. J.), De Grieksch-Russische Kerk of Beschrijving van den Oorsprong, de Leer, de Plegtigheden, de Inrigting, het Bestuur en de scheuring dezer Kerk, enz.; uit het Hoogduitsch, door M. A. VAN STEENWIJK, R. K. Priester en Pastoor te *Amsterdam*, met eene fraai gelithographeerde plaat, van de kleeding der Priesters en insigniën bij die kerk in gebruik. Kerkelijk Goedgekeurd. Groot 8 vo. Prijs *f* 2.00, vroeger *f* 3.00.

De lont die thans andermaal in het Oosten van Europa wordt opgeheven, en het oorlogsvuur in dat werelddeel dreigt te ontsteken, is nog eene der wrange vruchten dier rampzalige scheuring, welke in de elfde eeuw de SCHISMATISCHE GRIEKSCHE KERK van de algemeene Moederkerk deed afvallen. Het kan dus op dezen oogenblik niet dan belangrijk zijn, zich met de geheele inrigting dier afvallige Kerk bekend te maken. Men zal daartoe in dit werk eene volledige voldoening vinden; terwijl hetzelve daarenboven tegen den aangeduiden verminderden prijs wordt aangeboden.

Voorts hebben zy op heden nog uitgegeven:

NEDERLAND in 1853. — Dithyrambe door M. OORTMAN. — Prijs *f* 0.25.

Wij hebben deze, op Vaderlandschen bodem hoogst-zeldzame lettervrucht met genoegen gelezen. Hij heeft in dit soort van hoogere Dichtstukken van de stoutste vlugt weinig navolgers gehad. De Heer OORTMAN heeft het beproefd en hij heeft den Nederlandschen PINDARUS zoo al niet overtroffen, zeker geëvenaard. Aan alle voorstanders van Nederlandsche letterkunde en minnaars van Vaderlandsche poëzy kunnen wij aanbevelen een Dichtwerk, hetwelk in de schoonste taal, het schoonste beoogt: EENDRAGT IN HET DIERBAAR VADERLAND." *De* (*Gelderlander* van 28 Julij ll.)

(3176) Aan het BUREAU der *Katholieke Nederlandsche Stemmen* te Arnhem, is verkrijgbaar gesteld het volgend hoogst-belangrijk Werkje:

A. J. BINTERIM,

Doctor in de Theologie und des Canonischen Rechts, Mitglied der Academie zu Rom und der Universität Prag, Ritter des goldenen Sporns, Jubilar-Priester und Pfarrer zu Bilk u. Vorstadt Düsseldorf.

Beleuchtung
DER GEHEIMEN VORSCHRIFTEN
der
Jesuiten
(MONITA SECRETA SOC. JESU),

eines alten Lügenwerks, jetzt in Nord-Deutschland neu ausgestelt.
Neue mit einer Einleitung
von
B. Smeddinck,
Professor im bischöflichen Seminar zu Bastogne,
versehene Ausgabe.
In kl. 8° groot 60 blz. — Prijs: 30 cents.

Aan HH. Inteekenaren op de *Uitspannings-Lectuur toegewijd aan wetenschap*, *kunst en smaak*, is verzonden, als 2e Alev. van den 1sten Jaarg.: *Geschiedverhaal der Geloofsvervolging en Marteling in Engeland door Priesters en Leeken van beide kunne*, *sedert* 1577 *tot* 1648, *ondergaan. Door* Dr. RICHARD CHALONER, *Bisschop van Debra*, *Apost. Vicaris van Londen.* Eerste Deel. Onder Koningin Elisabeth, 1577—1603. In gr. 8°. X. en 242 blz.

Ligt ter perse, om spoedig te volgen: *Het Drievoudig Rome*, *dagboek eener reis door Italië enz.* — De inteekening [illegible] Inteekenprijs per Jaargang . . . *f* 6.00.

Bij C. L. VAN LANGENHUYSEN te Amsterdam zijn, onder meer andere, de volgende werken verkrijgbaar alle in fraai geïllustreerde bandjes gebonden, en zeer geschikt om voor Prijzen te dienen. De boekjes zijn betrekkelijk zeer goedkoop.

JESUS VAN NAZARETH, of Levensgeschiedenis van onzen Goddelijken Verlosser, een zedekundig leesboek, aan de Nederlandsche Jeugd toegewijd . . . *f* 0.85

HET LEVEN VAN DEN H. IGNATIUS VAN LOYOLA, Stichter van de Sociëteit van Jesus, door Pater BOUHOURS S. J. . . . *f* 0.85

ROSARIO, een Spaansche Geschiedenis, door den schrijver van Lorenzo . . . *f* 0.60

GESPREKKEN OVER DE GODSDIENST, tusschen een Pastoor en drie Jonge Lieden . . . *f* 0.75

LEVENSCHETSEN en LOTGEVALLEN van Reizigers met een fraai steendrukplaatje . . . *f* 0.50

VOLKSVERHALEN, naar het Fransch van BOUILLY, met een fraai steendrukplaatje . . . *f* 0.50

LEVENSGESCHIEDENIS VAN MARIA STUART, Konigin van Schotland. Naar het Fransch van M. DE MALÈS, met 1 fr. steendrukpl. . . . *f* 0.65

REISHERINNERINGEN. De Rijnoevers, Holland, Antwerpen, Engeland, Schotland en Cherbourg, door den baron DE MENGIN FONDRAGON, vrij vertaald uit het Fransch, 2 deeltjes . . . *f* 0.80

HET LEVEN VAN DEN H. FRANCISCUS XAVERIUS, door E. S. VAN DER HAAGEN, Pastoor, met Portret . . . *f* 0.45

BLOEMKORFJE, toegewijd aan jonge lieden van den beschaafden stand, door J. M. SCHRANT . . . *f* 0.50

DE KOLONIST VAN METTRAY. Naar het Fransch *f* 0.40

HET IERSCHE HUISGEZIN, of de gevolgen van eenen eersten misstap. Naar het Fransch vrij gevolgd. *f* 0.40

LEGENDE van den Wandelenden Jood, uit het Fransch, met portret . . . *f* 0.50

SILVA of het vermogen der Deugd. Een tafreel uit de tijden van Maria Stuart, met een fraai plaatje *f* [illegible]

SÉRAPHINE of de Catholijke Godsdienst in Noord-America . . . *f* 0.70

DE WERKEN van den kanunnik C. H. Schmid, 18 deelen met platen . . . *f* 18.00
Ieder deel afzonderlijk . . . *f* 1.25
Ingenaaid met gedr. omslag, 18 dl. compl. *f* 13.50
id. id. afzonderlijke deelen *f* 0.90

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.